

Пелех У.В. Механизм формирования процентных ставок и их влияние на развитие реального сектора отечественной экономики

Проанализированы взгляды ученых относительно возможностей процентной политики. С помощью математических моделей проведен факторный анализ влияния показателей денежно-кредитной политики Украины на развитие экономики государства и на этой основе выявлены резервы повышения эффективности государственного регулирования процентных ставок денежного рынка.

Ключевые слова: денежно-кредитная политика, денежный рынок, процент, процентные ставки, государственное регулирование процентных ставок.

Pelekh U.V. Mechanism of interest rates and its impact on development of the real sector of the national economy

The looks of scientists about opportunities of interest policy. Using the mathematical model the influence factor analysis of indicators of monetary policy in Ukraine on the economy of the state and on this basis identified reserves improve state regulation of interest rates money market.

Keywords: monetary policy, money market, interest rate, interest rates, government regulation of interest rates.

УДК 65.011

*Асист. О.П. Романко, канд. екон. наук;
асист. І.З. Савчин – Івано-Франківський НТУ нафти і газу*

**ЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ НАФТОГАЗОВОГО ПІДПРИЄМСТВА:
СУТНІСТЬ ТА ВЛАСТИВОСТІ**

Актуалізована потреба в глобальнішому вивченні такого економічного явища як економічна стійкість підприємства. На підставі вивчення та аналізування літературних джерел уточнено трактування категорії "економічна стійкість нафтогазового підприємства". Виокремлено та охарактеризовано основні властивості стану економічної стійкості нафтогазового підприємства.

Ключові слова: економічна стійкість, властивості економічної стійкості, стійкість нафтогазового підприємства.

Постановка проблеми. Сучасні умови функціонування підприємств характеризуються постійною залежністю від усіх суб'єктів загальної інфраструктури, зростання динамічності кон'юнктури національного та світового ринку, зміни в українському законодавстві, швидкі темпи розвитку науково-технічного прогресу. Перепади економічної активності, наявність світової фінансової кризи, природні катаклізми істотно впливають на життєздатність суб'єктів господарювання, продемонструвавши і довівши наявність слабких аспекти підприємства та неготовність до критичних умов існування підприємства.

У таких умовах жодне підприємство не захищене від кризових ситуацій потрясінь, що надалі за поганого управління може бути для підприємства фатальним. Тому існує проблема економічної стійкості за умов негативного впливу зовнішнього середовища, вміння швидко запобігати загрозам, а також пристосовуватися до умов, що позитивно впливають на діяльність підприємства, використовуючи його можливості.

В економічній науковій літературі питання економічної стійкості підприємства вивчають такі вітчизняні і зарубіжні учені-економісти: А. Амоші, В. Герасимчук, М. Білик, І. Бланк, Є. Борщук, С. Галуза, А. Градов, С. Беляєв,

К. Измайлова, С. Кваша, О. Кириченко, С. Климчук, Т. Ковальчук, М. Коробков, О. Кривоконь, Л. Лахтіонова, П. Макаренко, Е. Хелферт, Н. Холт, Н. Шандова. Аналіз публікацій щодо сутності економічної стійкості показав відсутність на сьогодні єдиної загальноприйнятої думки щодо визначення сутності та змісту категорії "економічна стійкість підприємства".

Мета дослідження – визначення сутності та зміст категорії "економічна стійкість нафтогазового підприємства". Також виокремити основні властивості категорії "економічна стійкість нафтогазового підприємства".

Виклад основного матеріалу досліджень. Для досягнення визначених цілей необхідно виконати такі завдання: провести аналіз існуючих підходів до трактування зазначеної категорії, уточнити її з врахуванням особливостей функціонування нафтогазових підприємств. На основі досліджень, вивчення теорії та практики за проблемою виокремити основні властивості категорії "економічна стійкість нафтогазового підприємства".

Термінологічна однозначність є методологічною базою для здійснення наукових досліджень у будь-якій сфері. В.А. Ільяшенко наголошує, посиляючись на І.М. Кантора, що понятійно-термінологічний склад науки має характеризуватись точністю, однозначністю інтерпретацій, дефінітивністю та системністю. Це твердження повною мірою стосується трактування поняття "економічна стійкість підприємства", оскільки у літературі та на практиці існує велике різноманіття поглядів та позицій щодо тлумачення цієї категорії [1]. Поняття економічної стійкості тісно пов'язане з проблемою обмеженості економічних ресурсів, та вперше було вжито після глобальної енергетичної кризи 1973-1979 рр. Підприємства розуміли економічну стійкість як вміння втриматися перед загрозою банкрутства. Метою такої концепції економічної стійкості було забезпечення стабільного розвитку світового господарства на основі економічного та раціонального використання ресурсів.

Підхід щодо розгляду проблеми економічної стійкості виробничого підприємства з точки зору фінансової стійкості дотримується сьогодні більшість західних науковців, українські та російські економісти, вчені В. Дергачова, Д. Ковальов і Т. Сухоруков, З. Коробкова, І. Недін, І. Сенько [2]. Ототожнення недоречне, оскільки економічна стійкість передбачає в своїй структурі і фінансову стійкість, що формується внаслідок стабільного отримання прибутку, ефективного використання грошових ресурсів, відсутності внутрішньої та зовнішньої заборгованості підприємством. На сьогодні є достатня кількість прикладів існування промислових підприємств у збитковому становищі, – вони мають значні кредитні зобов'язання, але не є банкрутами і продовжують свою діяльність, з певних причин.

Економіст В. Ячменьова вважає, що "... стійкість у загальному вигляді зумовлена можливостями внутрішніх енергоматеріальних сил елементів організації, які здатні підтримувати її у межах характерної для неї рівноваги і які відповідно дають можливість організації зберігати структуру і виконувати свої функції стійко, надійно у змінних умовах середовища" [3]. Багато науковців підтримують цю думку, зокрема С. Анохін, І. Бланк, А. Загоруйкін, В. Рошін, Ю. Сімех, звертаючись до поняття стійкого стану, рівноваги під час дослідження "економічної сталості". Необхідно зазначити, що під цією

категорією розуміють процес, результатом якого є стан економічної рівноваги, але не є їй тотожним.

На погляд таких вчених як А. Деркач, Л. Мельник, А. Семенов та А. Фадеева, які характеризують стійкий розвиток як такий, за якого економічні, екологічні, соціальні цілі урівноважуються та інтегруються, а темпи економічного росту не перевищують темпів відтворення природних ресурсів, причому основним показником такого розвитку вважають покращення якості життя [4]. Поєднання задоволення потреб, інтересів суспільства під час отримання економічної вигоди промислового підприємства є гарантією гармонійного, гуманного розвитку суб'єктів господарювання. Також, на наш погляд, для інтенсивного типу економічного зросту необхідна умова впровадження результатів наукового прогресу для ефективного використання природних ресурсів та якісне покращення виробництва, що нівелює потребу в пропорційній закономірності темпів економічного росту та темпів відтворення природних ресурсів.

Відомі економісти, як Дж. С. Міль, Й. Шумпетер, Р. Харрод, Ф. Котлер, Д. Моріс, пов'язують поняття сталого розвитку промислових підприємств з поняттям економічного зростання. А.С. Воронов вважає, що концепція економічної стабільності полягає в максимальному значенні зростання економіки підприємства за мінімального відхилення економічної системи підприємства від стану рівноваги [5]. Розглядаючи це твердження, ми виокремили тотожність понять "зростання" та "розвиток", однак на практиці промислові підприємства, які регулярно нарощують темпи виробництва товарів, не переймаючись їхньою якістю, через певний час зазнають значних грошових затрат на модернізацію виробництва та підвищення якісних характеристик товарів. Тому не можна стверджувати, що така політика промислового підприємства приводить до його економічної стійкості.

У таблиці наведено погляди різних зарубіжних та вітчизняних авторів та трактування поняття "економічна стійкість підприємства".

Табл. Погляди авторів на трактування поняття "економічна стійкість підприємства"

№ з/п	Літературні джерела	Трактування у літературних джерелах
1	Алекссенко Н.[6]	Стан його матеріальних, економічних і трудових ресурсів, їх розподіл і використання, які забезпечують розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності за умов допустимого рівня ризиків.
2	Анохін С.[7]	Такий рівноважний стан промислового підприємства, за якого економічні й управлінські рішення здатні регулювати основні чинники стійкого положення підприємства: управління, виробництва, фінансів, персоналу і стратегії в заданих межах ризику.
3	Ареф'єва О., Городянська Д. [8]	Сукупність взаємообумовлених та взаємопов'язаних складових, які забезпечують здатність до ведення діяльності підприємств, запас ресурсів (ресурсного потенціалу) та збалансований процес функціонування.
4	Бугай В.[9]	Здатність підприємства поглинати зовнішні й внутрішні дестабілізаційні, ефективне застосування своїх ресурсів за рахунок використання та економічного потенціал.

4	Бурда А.[10]	Системне явище, яке виступає індикатором відхилення від потенційно можливого конкурентного стану на певному етапі життєдіяльності підприємства.
6	Василенко О. [11]	Здатність системи зберігати свій функціональний стан щодо досягнення запланованих результатів за наявності різних мінливих впливів.
7	Відеке Б.[12]	Здатність системи зберігати рух за означеною траєкторією, тобто дотримуватись визначеного режиму функціонування.
8	Гречаний В. [13]	Це володіння саморегульованою системою факторів виробничого, фінансового та соціального характеру, здатною незалежно від зовнішніх впливів і внутрішнього стану підприємства, за рахунок взаємної оптимізації внутрішньої структури і внутрішніх зв'язків, забезпечувати стійку фінансову та виробничо-технологічну активність з метою задоволення суспільних і соціальних потреб як колективу даного підприємства, так і суспільства загалом.
9	Єрмейчук Р. [14]	Така організація його виробничо-господарської діяльності, що дає змогу забезпечити стабільні техніко-економічні показники з позитивною динамікою й ефективно адаптуватися до збурювання навколишнього й внутрішнього середовища.
10	Зайцев О.[15]	Такий стан підприємства, за якого зберігається здатність ефективного стабільного прогресивного розвитку за негативних впливів
11	Іванов В.[16]	Здатність економічної системи не відхилитися від свого стану (статистичного або динамічного) за різних внутрішніх і зовнішніх дестабілізаційних впливів на рахунок ефективного формування та використання фінансових і інших механізмів.
12	Коренченко Р. [17]	Здатність підприємства до самозбереження, тобто раціонального підприємства в часі, що дають змогу протистояти впливові
13	Колодзев О., Нужний К. [18]	Стан рівноваги або здатність повертатися в цей стан відкритої соціально-економічної системи (підприємство), після того як відбулося виведення з цього стану зовнішніми і внутрішніми збурюючими впливами за рахунок ефективного використання усіх видів ресурсів з подальшою спроможністю забезпечувати оптимальний процес їх поповнення.
14	Малінін К.[19]	Адекватність системи середовищу, як зовнішньому, так і внутрішньому, що передбачає знаходження параметрів системи в певного допустимому okolí, що забезпечує функціонування та розвиток.
15	Медведєв В. [20]	Рівноважний збалансований стан економічних ресурсів, який забезпечує стабільну прибутковість і нормальні умови для розширеного відтворення у тривалій перспективі з врахуванням найважливіших зовнішніх і внутрішніх чинників.
16	Сі-мех.Ю.[21]	Це потенційні можливості підприємства повернутися у стан рівноваги, в якому підприємство має позитивну динаміку функціонування, або не виходить за межі встановлених границь.
17	Харитонова О. [22]	Це комплексна характеристика здатності підприємства до підтримки його функціонування за умов конкуренції в довготерміновій перспективі, що становить основу забезпечення стійких конкурентних переваг.

Примітка: *Сформовано на підставі вивчення літератури за тематикою.

Результати проведених досліджень, вивчення теорії та практики за проблемою дають змогу виокремити основні властивості категорії "економічна стійкість підприємства", а саме:

- динамічність – поняття економічної стійкості підприємства є обмеженим в часі, адже підприємство може бути економічно стійким в один період часу і втратити цю властивість в іншому періоді, тобто не є сталою величиною;
- предметність – передбачає виокремлення переліку та сукупності параметрів, які формують економічну стійкість підприємства, а саме: висока якість та низькі ціни на продукцію, сучасна техніка та технологія, висока кваліфікація кадрів, налагодженні зовнішньоекономічні зв'язки, наявність фінансових можливостей для розвитку підприємства, використання прогресивних управлінських технологій та ін.;
- інтегральність – оцінювання економічної стійкості підприємства не може здійснюватися за одним критерієм, а обов'язково базується на використанні інтегрального показника;
- врахування внутрішніх і зовнішніх умов функціонування: під час оцінювання чи прогнозування економічної стійкості підприємства необхідність врахувати усю сукупність чинників, що вплинули чи потенційно можуть вплинути на її формування;
- релевантність – це означає, що економічна стійкість підприємства може бути визначено лише в межах відповідного середовища функціонування;
- системність – передбачає врахування усієї сукупності параметрів та умов, що формують економічну стійкість нафтогазового підприємства, а також взаємозв'язки між ними та взаємовпливи;
- просторовість – економічна стійкість підприємства визначається в межах певної сфери (економічної, ринкової, фінансової, екологічної, соціальної та ін.), оскільки за рівних умов підприємство може проявляти економічну стійкість за деякими або всіма сферами;
- порівнянність – економічна стійкість підприємства визначається та досліджується порівняно з реальними суб'єктами господарювання, які функціонують на цьому ж ринку.

На підставі вивчення та аналізування літературних джерел та врахування вищеперелічених властивостей уточнено трактування категорії "економічна стійкість нафтогазового підприємства" як: комплексне поняття, яке відображає зберігання та розвиток конкретного нафтогазового підприємства за будь-яких умов впливу середовища функціонування у конкретний проміжок часу за сукупністю параметрів (економічних, фінансових, виробничих, кадрових, ринкових, та інших), що певним чином між собою поєднанні та формують пріоритетну унікальність підприємства забезпечувати його конкурентоспроможність на ринках. Запропоноване визначення, на відміну від існуючих, характеризується комплексністю та враховує просторові, часові, атрибутивні, відносні та інші властивості.

Висновки. Варто звернути увагу, що економічна стійкість підприємства формується завдяки ефективному використанню виробничого, маркетингового, фінансового, науково-технічного, інноваційного, кадрового, майнового потенціалу, а також завдяки гнучкому пристосуванню до змін середовища функціонування, а часто – завдяки випередженню цих змін.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. Оскільки характеристика економічної стійкості підприємства – величина динамічна й комплексна, доцільно продовжити дослідження у напрямі ідентифікації особливостей формування її на підприємствах нафтогазового комплексу з урахуван-

ням середовища його функціонування та на основі попередніх досліджень класифікувати систему чинників економічної стійкості нафтогазового підприємства, яка, на відміну від існуючих класифікацій, покликана сформувати багатостороннє, комплексне уявлення про максимально можливу кількість чинників, які формують економічну сталу позицію на ринку для підприємств нафтогазової сфери.

Література

1. Ляшенко В.А. Рейтингове управління конкурентоспроможністю продукції та підприємства / В.А. Ляшенко // Держава та регіони : наук.-виробн. журнал. – 2004. – № 3. – С. 91-94.
2. Масленко Ю.В. Устойчивое развитие предприятия – фактор экономической безопасности / Ю.В. Масленко, Н.А. Кульбака. [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://www.masters.donntu.edu.ua/2002/fem/kulbaka/lib/s3.htm>.
3. Ячменева В.М. Концепция экономической устойчивости предприятий / В.М. Ячменева // Культура народов Причерноморья. – 2005. – № 74, т. 1. – С. 94-97.
4. Фадеева А.С. Концепция устойчивого развития туризма / А.С. Фадеева // Культура народов Причерноморья. – 2006. – № 89. – С. 48-51.
5. Шандова Н.В. Оцінка загальної стійкості розвитку промислового підприємства // Економічний простір : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : Вид-во ПДАБА, 2009. – № 21. – С. 276-292.
6. Алексеенко Н.В. Устойчивое развитие предприятия как фактор экономического роста / Н.В. Алексеенко // Экономика і організація управління : зб. наук. праць. / за заг. ред. П.В. Єгорова. – Донецьк : Вид-во ДонНУ, "Каштан". – 2008. – Вип. 3. – С. 59-65.
7. Анохин С.Н. Методика моделирования экономической устойчивости промышленных предприятий в современных условиях / С.Н. Анохин. – Саратов : Изд-во Саратов. гос. техн. ун-т, 2000. – 40 с.
8. Ареф'єва О.В. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення / О.В. Ареф'єва, Д.М. Городянська // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал. – 2008. – № 8. – С. 83-90.
9. Бугай В.З. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства / В.З. Бугай, В.М. Омельченко // Держава та регіони : наук.-виробн. журнал. – 2008. – № 1. – С. 34-39.
10. Бурда А.І. Методичні підходи до оцінювання впливу складників триади потенціалу на сталий розвиток підприємства / А.І. Бурда // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.12. – С. 141-153.
11. Василенко А.В. Менеджмент устойчивого развития предприятий : монография / А.В. Василенко. – К. : Центр учебн. лит-ри, 2005. – 648 с.
12. Видеке Б. Система рациональной организации металлургического производства / Б. Видеке, Ю.Б. Иванов. – Харьков : Изд-во "Основа", 1994. – 174 с.
13. Гречаный В.В. Экономическая устойчивость предприятия и факторы ее стабилизации / В.В. Гречаный // Коммунальное хозяйство городов : науч.-техн. сб. – 2000. – № 26. – С. 157-159.
14. Еремейчук Р.А. Обоснование стратегии устойчивого развития предприятия / Р.А. Еремейчук // Экономика розвитку : наук. журнал. – 2002. – № 2(22). – С. 56-60.
15. Зайцев О.Н. Оценка экономической устойчивости промышленных предприятий (на примере промышленности строительных материалов) : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05 – "Экономика и управление народным хозяйством" / О.Н. Зайцев. – Хабаровск, 2007. – 23 с.
16. Иванов В.Л. Управление экономической стійкістю промислових підприємств (на прикладі підприємств машинобудівного комплексу) : монография / В.Л. Иванов. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. Володимира Даля, 2005. – 268 с.
17. Коренченко Р.А. Общая теория организации : учебник [для студ. ВУЗов] / Р.А. Коренченко. – М. : Изд-во ЮНИТИ – ДАНА, 2003. – 286 с.
18. Колодизев О.М. Дослідження сутності та змісту економічної стійкості підприємства / О.М. Колодизев, К.М. Нужний // Коммунальное хозяйство городов : науч.-техн. сб. – 2007. – № 78. – С. 238-243.

19. Малинин К.Г. Устойчивость функционирования предприятия в рыночной экономике : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. экон. наук / К.Г. Малинин / Московская государственная академия химического машиностроения. – М. : Изд-во МГАХМ, 1997. – 21 с.

20. Медведев В.А. Устойчивое развитие общества: модели, стратегия / В.А. Медведев. – М. : Академия, 2001. – 267 с.

21. Сімех Ю.А. Визначення поняття конкурентостійкості підприємства / Ю.А. Сімех // Вісник Міжнародного Слов'янського університету. – Сер.: Економічні науки. – 2007. – № 1, т. X. – С. 12-16.

22. Харитонов О.С. Конкурентное преимущество как стратегическая цель предприятия / О.С. Харитонов // Прометей : регіональний зб. наук. праць з економіки. – Донецьк : ТОВ "Юго-Восток, ЛТД". – 2006. – Вип. 2(20). – С. 183-186.

Романко О.П., Савчин И.З. Экономическая устойчивость нефтегазового предприятия: сущность и свойства

Актуализирована потребность в глобальном изучении такого экономического явления как экономическая устойчивость предприятия. На основании изучения и анализа литературных источников уточнена трактовка категории "экономическая устойчивость нефтегазового предприятия". Выделены и охарактеризованы основные свойства состояния экономической устойчивости нефтегазового предприятия

Ключевые слова: экономическая устойчивость, свойства экономической устойчивости, устойчивость нефтегазового предприятия.

Romanko O.P, Savchun I.Z. Economic stability of the oil and gas enterprise: the substance and the properties

There is the actualized demand for more global study of such an economic phenomena as the economic stability of the enterprise. On the basis of study and analysis of literary sources the interpretation of the category of "economic stability of oil and gas enterprise" has been specified. The main properties of economic stability of oil and gas company have been defined and characterized.

Keywords: economic stability, properties of economic stability, stability of oil and gas company.

УДК 65.016.8(477)

Доц. О.Р. Рудик, канд. экон. наук –
Львівський НУ ім. Івана Франка

ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ДО СЕРЕДОВИЩА ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Розглянуто проблеми формування загальних підходів до організації антикризового управління суб'єктами господарювання в економіці України. На базі вітчизняного та зарубіжного досвіду й результатів власних досліджень автора запропоновано психологічний тип антикризового менеджера.

Ключові слова: криза, антикризовий менеджер, людський капітал, соціоніка.

Постановка проблеми. Фінансову стійкість суб'єкта господарювання забезпечують трудові ресурси. Як економічна категорія, трудові ресурси є частиною населення, яка, використовуючи фізичні можливості та розумові здібності, створює матеріальні блага та відтворювальні процеси. Однак трудові ресурси можна розглядати як кількісну сторону, що характеризує ресурси праці і її структуру. З переходом до ринкової економіки виникло поняття "людський капітал". "Наразі формується економіка, в якій найважливішими

активами виявляються не матеріально відчутні ресурси – товари, сировина, обладнання, а щось невідчутне – інтелект, інформація, знання" [1].

Керування людським капіталом – це філософія бізнесу, ефективне використання виробничих можливостей працівника. Досягнути цього можна, якщо створити йому такі умови, щоб він міг повністю розкрити свій творчий потенціал. Тоді стають можливими й активізація виробництва, і перемога над конкурентами, й утримання власних позицій на ринку [1, с. 217].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи антикризового управління в економічних системах висвітлено у працях В. Василенка, С. Іванюти, Є. Короткова, Л. Лігоненко, В. Плиси, А. Чернявського та ін. Проте наявні теоретичні розробки та підходи щодо вирішення цієї проблеми охоплюють тільки окремі аспекти антикризового менеджменту. З огляду на це, існує потреба в її комплексному вивченні та дослідженні.

Проблеми виходу підприємства із кризового становища та ефективного управління фінансовою стійкістю постають перед будь-якими суб'єктами господарювання та потребують оперативного вирішення. Це, водночас, вимагає вироблення універсального підходу до організації антикризового менеджменту з урахуванням індивідуальних особливостей діяльності підприємства. Сьогодні головною задачею залишається так перебудувати й адаптувати всю систему управління суб'єкта господарювання, щоб вона відповідала ринковим умовам [2, с. 77].

Мета дослідження – проаналізувати чинники ефективності антикризового управління суб'єктами господарювання в економіці України.

Виклад основного матеріалу. Можна виділити основні різновиди кадрової політики за умов кризи:

- *пасивна* – на підприємстві відсутня передкризова програма дій у відношенні персоналу. За умов кризи кадрова робота зводиться до ліквідації негативних наслідків, що проявилися;
- *реактивна* – керівництво підприємства контролює симптоми кризових явищ і вживає заходів із локалізації кризи;
- *превентивна* – приймаються попереджувачі міри, проводяться прогнози розвитку ситуації, але у підприємства недостатня наявність основних і оборотних засобів для протидії кризовій ситуації;
- *активна* – керівництво підприємства має у своєму розпорядженні можливості якісної діагностики розвитку кризового явища, і є необхідні засоби для впливу на неї;
- *авантюристична* – керівництво підприємства не має якісного діагнозу розвитку кризової ситуації й обґрунтованого прогнозу її розвитку, але прагне впливати на неї доступними для нього методами [2, с. 230].

Головне завдання антикризового управління полягає в прийнятті найбільш ризикових управлінських рішень, які давали б змогу досягнути мету з мінімальними додатковими витратами і негативними наслідками. Проведення політики формування кадрового потенціалу шляхом підбору фахівців дає змогу підприємству підготувати нестандартні передкризові заходи за умов загальної кризи з метою оздоровлення підприємства та виходу із кризової ситуації.